Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Carrer Orient de la Colònia Pons o del Cal Pons

Puig-reig

Ubicació

Comarca:	Berguedà
Lloc/Adreça:	Carrer Orient, Colònia Pons, 08692-Puig-reig
Emplaçament	Colònia Pons

Coordenades:

Latitud:	41.96571
Longitud:	1.88612
UTM Est (X):	407701
UTM Nord (Y):	4646569

Classificació

Número de fitxa	08175 - 149
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Popular Contemporani
Segle	XIX
Any	1875-95
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	Varis propietaris

Fitxes associades:

Resclosa i canal de Cal Pons
Xemeneia de Cal Pons
Sant Josep de la Colònia Pons
Convent de Cal Pons
Xalet del Director de Cal Pons
Torre Vella de Cal Pons

Autoria de la fitxa Rosa Serra Rotés i Jordi Piñero
Data de registre de la fitxa: ds., 05/03/2011 - 01:00

Descripció

Habitatges plurifamiliars que formen un cos longitudinal de setze escales i 96 habitatges plurifamiliars que es distribuïen en tres pisos. La planta és molt simple: en la façana principal, al nord, s'obren dues petites finestres per pis. La façana posterior, orientada a migdia, està configurada amb arcades, cada una correspon a la galeria d'un habitatge. Els pisos es lliuraven en lloguer a les famílies que tinguessin un mínim de tres membres treballant en la fàbrica. Els majorals i encarregats vivien en els habitatges al costat de la fàbrica. Els habitants del Carrer de la Baixada i de la Plaça del Sol eren els encarregats dels serveis de la colònia (la majoria procedents del poble de Puig-reig) i personal d'oficina.

Història

L'impulsor de Cal Pons -una de les colònies industrials més interessants de Catalunya a nivell urbanístic i arquitectònic- fou Josep Pons i Enrich, nascut a Manresa l'any 1811, descendent d'una família manresana vinculada a la indústria de la seda durant el segle XVIII. Josep Pons esdevingué, a partir de mitjan segle XIX, un important industrial cotoner que fou, també, polític, fundador de la Caixa de Manresa i promotor del ferrocarril de Manresa a Berga.
l conjunt de la colònia en construcció fou envoltat per una muralla d'uns dos metres d'alçada que tenia tres portals i dues portes. Els porters i el "sereno" vigilaven que cap treballador entrés o sortís del perímetre de la colònia més tard de les 8 o les 9 del vespre (depenent de l'època de l'any). Aquesta muralla fou enderrocada durant la Guerra Civil i ja no es reconstruí.
Els anys vuitanta del segle XIX, mentre la colònia anava creixent i la fàbrica ja funcionava a ple rendiment, foren molt conflictius. L'any 1893 morí Josep Pons i Enrich i tres anys després el seu hereu, Ignasi Pons. A partir d'aquells moments, i fins l'any 1921, Lluís G. Pons, germà del fundador de la colònia, esdevingué l'home fort de la família i l'amo de Cal Pons. La situació de la colònia -ja construïda i consolidada- i la figura del director de la fàbrica -que era qui controlava el funcionament econòmic de l'empresa i el manteniment de l'ordre i la "pau social" i que disposà de xalet propi a partir de l'any 1900- van permetre, al Sr. Pons, centrar-se en la seva activitat política. Aquests anys en els quals Lluís Pons esdevingué l'amo de Cal Pons és quan es consolidà la relació paternalista envers els treballadors. El paternalisme es basava en un pacte, no escrit, pel qual l'amo oferia feina, pis, menjar, serveis, estabilitat i seguretat als seus obrers a canvi que aquests es limitessin a treballar, obeir i a no trencar la "pau social".
Com la majoria de colònies del Berguedà, Cal Pons es mantingué a ple rendiment i plena de vida fins als anys seixanta. A partir de llavors les coses començaren a evolucionar ràpidament. La fàbrica seguí funcionant fins l'any 1992, però a partir dels anys setanta, i especialment durant els vuitanta, els indicis de la crisi del sector tèxtil es feren sentir i el model de colònia també entrà en decadència: molta gent abandonà Cal Pons i els serveis anaren tancant. Amb el tancament de la fàbrica, el conjunt de la colònia -llevat de la turbina- fou embargat. Quan es posà a la venda -mitjançant subhasta pública, a finals dels anys noranta-, l'Ajuntament de Puig-reig adquirí bona part dels espais de la colònia.

Bibliografia

R.SERRA i R.VILADES: La colònia Pons de Puig-reig (1875-1987), Berga, Ambit de Recerques del Berguedà 1987. R.VILADES i R.SERRA : La colònia Pons (Puig-reig), a L'Erol, Any: 2005 Núm.: 86-87 150 anys de colònies industrials
CLOTET, D. I SERRA, R. "Els pisos", a Histories del riu. El llegat de les olònies, Regio7, 2005, p.59-60
VV.AA. (1994). Inventaridel Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
CABANA, Francesc (2006): La saga dels cotoners catalans, Barna, Ed. Proa
TEIXIDOR, E. I SERRA,R.(2010). Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya, Angle Ed.

